

PONOVA UVEDBA ABSOLUTIZMA in ZAČETKI USTAVNEGA ŽIVLJENJA

Bachov absolutizem

- nastane ko po uničenju revolucije cesar Franc Jožef I. v Avstriji zopet uvede absolutizem
- ime dobi po takrat vodilnemu notranjemu ministru Bachu
- zopet vpeljejo cenzuro, ki nadzoruje tisk
- Bach se je zavzemal za svobodno trgovino v državi ter podpiral gradnjo železnic
- Kar se tiče gospodarstva je vodil liberalno politiko, v notranji politiki pa je bil zelo konzervativen
- Bachov absolutizem oporo najde v cerkvi
- L. 1855 je sklenjen konkordat med državo in papežem (cerkev se vrne v šole)
- Imel je oporo tudi pri žandarjih ter v uradništvu
- Obstaja do l. 1859 (približno 10 let)

Ustavno življenje z volitvami

- začne se po odpravi absolutizma v občinskih odborih, deželnih zborih in v državnem zboru (parlament)
- prve volitve so še razmeroma nestrankske
- Ljubljana je imela do leta 1868 slovensko večino, nato do leta 1882 nemško ter nato zopet slovensko
- Maribor, Ptuj, Celje imajo nemško večino, Slovencev ni v zboru, podobno je na Koroškem
- Na Goričkem imajo večino Italijani, prisotni pa so tudi Slovenci

DEŽELNI ZBORI:

- prve volitve v deželne zборе so bile za Slovence katastrofalne
- l. 1867 pa slo. Politika doseže zmago
- vodilno besedo v narodnem gibanju si je obdržal Bleiweis s svojim krogom
- za prvake je značilna previdna, usmerjena politika, nagnjena h kompromisu, strah pred revolucionarnostjo in radikalnimi stališči
- V **USTAVNI DOBI** so bile sprejete 3 ustave:
  - L. 1860 □ oktobrska diploma povezana s preizkusom, da bi preuredili državo po fevdalističnem principu. Za ta koncept so se zavzemali konservativci in vsa slo politika, proti pa so nemški nacionalisti.
  - L. 1861 □ sprejeta je nova ustava; februarski patent povezan s preizkusom centralistične ustave
  - L. 1867 □ decembrska ustava; nastala je konfederacija im. AO (Avstro ogrska), pri čemer je bila Avstrija cesarstvo, Ogrska pa kraljestvo. Prisoten je dualizem. Vsaka od državnih enot je imela svoj parlament, vlado. Skupna je bila vojska, vladar, zunanja politika in del financ namenjen financiranju vojske, dvora. Ta ustava se je obdržala. Imela je 19.člen, ki je določal da so vsi narodi države enakopravni (enakopravnost vseh jezikov v šoli, uradih, javnosti...), a je ostal le na papirju.

Doba čitalnic

- po odpravi absolutizma se v Sloveniji spet razgiba narodno življenje
- ustanovljale so se čitalnice, kot nekakšna društva med leti 1861-1867
- najdemo jih v mestih, razen na Goriškem, kjer jih najdemo v vaseh

- v njih so prirejali razne recitacije, zborovsko petje
- o političnih dogodkih se ni smelo govoriti
- šlo je za krepitev slovenske narodne zavesti
- 1. čitalnica je bila ustanovljena v Trstu, nato v Ljubljani, Celju in Mariboru
- Najpomembnejša je bila Ljubljanska čitalnica; Ljubljana je postala kulturno in politično središče Slovenije (Janez Bleiweis, Fran Levstik, Lovro Toman)
- Iz Ljubljanske čitalnice so nastale 3 ustanove: Slovenska matica, Južni sokol in Dramatično društvo

Tabori

- so primer enotnega nastopanja Slovencev
- l. 1865 je po zaslugi Dunajskega parlamenta sprejeto nekaj več splošnih političnih pravic
- sprejet je zakon o zborovanjih, ki je prvič po l. 1848 dovolil velika zborovanja na prostem (za dobo čitalnic to ni možno)
- nastajajo različne stranke
- Staroslovenci (klerikalni, vodi Bleiweis, zavzemal se je, da Slo. nastopajo enotno) in Mladoslavenci (liberalni, vodi Levstik)
- Staroslovenci so v Celovcu začeli izdajati politični časopis Slovenec
- Mladoslavenci pa so izdajali Slovenski narod
- Ljutomerska čitalnica je bila zelo dejavna □ 1. je organizirala zborovanje na prostem l. 1868
- V Sloveniji je bilo 18 taborov; največ na Štajerskem, Goriškem, Kranjskem, Koroškem, Istra
- Z zborovanjem so poskušali tudi Nemci, vendar jim ni uspelo
- Tabori so dogodek plebiscitnega značaja (skupnega nastopanja)
- Čeprav so nastali na pobudo mladoslavencev, so nastopali tudi staroslovenci
- Na te tabore se je udeležilo od 5000 – 30000 ljudi; najbolj množičen je bil v Vižmarjah, kjer so se ljudje pripeljali z vozovi s slovenskimi zastavami
- Na taborih so poudarjali zahtevo po programu zedinjene Slovenije, enakopravnost slovenščine v uradih in šoli, govorili so o potrebi ustanavljanja posojilnic, hranilnic, gradnjo mest, cest, mostov ... ljudje so bili navdušeni
- Na tabore so vabili s plakati
- Tabori so končani zaradi :
  - Velika množičnost
  - Vedno večja radikalnost
  - Nastane združena Nemčija, Avstrija se počuti ogroženo

Doba sloge

- nemški liberalci l. 1870 niso bili zastopani v vladi na Dunaju, kar je Slovanom olajšalo naklonjeno politiko
- grof Hohenwart je najprej hotel doseči sporazum s Čehi, enakopravnost jezikov... a pri tem ni uspel
- uvedel je slovenski učni jezik v nižje razrede kranjskih srednjih šol, zato so slovenski konservativci stopili v njegov konservativni literarni klub
- slovenski liberalci na Dunaju niso imeli zagovornika med avstrijskimi političnimi skupinami, nemške liberalne skupine so bile proti našim
- od l. 1871-1879 je bilo obdobje vlade grofa Auersperga
- ta vlada je vršila velik pritisk na slovanske narode
- da so imeli Nemci močno pozicijo povsod v monarhiji je potrebno iskati vzroke v volilnem redu, ki je temeljil na volilnih razredih
- l. 1907 je bila uvedena splošna volilna pravica, vendar le za moške